

Az új erdőtörvényről

II.

(Folytatás.)

C) Az erdőfenntartás követelményei az erdőgazdálkodással kapcsolatban.

Ha valamely gazdálkodási ág nál szükség van *céltudatos tervszerűségre*, úgy elsősorban az erdőgazdaságot állíthatjuk mintaképpül előtérbe.

Itt kapkodni, évről-évre elveket változtatni *súlyos bűnhődés nélkül* nem lehet.

Az erdőmívelés természetéből folyik, hogy gazdasági ter-
vünket nem egy évre, nem néhány évi vetésforgóra, hanem a legtöbb esetben többszöri emberöltőt meghaladó időszakra kell elkészítenünk, ha azt akarjuk, hogy gazdálkodásunkban *rend és rendszer* uralkodjék, s ha azt célozzuk, hogy az erdőtökének egyik leglényegesebb eleme, a faállomány tőkége meg ne csorbítottassék, ha biztosítani akarjuk, hogy az erdő hivatásának, gazdasági céljának valóban megfeleljen.

Meg kell gyökereztetni tehát a köztudatban azt a fel-
fogást, hogy az erdő mint *tőke sajátos természeténél fogva* csakis abban az esetben felel meg rendeltetésének, csakis abban az esetben teljesíti úgy a birtokos, mint a közérdek szem-
pontjából hivatását, ha a faállomány tőkége is csorbítatlan.

Mindenki előtt nyilvánvaló, hogy az erdő jelenlegi birto-
kosa által fakészletétől teljesen megfosztott erdőbirtok nem csupán az illető birtokosra és szerencsétlen jogutódjára nézve lesz súlyos anyagi teher, hanem egyben *mérhetetlen károk forrása a közre nézve is*.

A letarolt erdővidékek egész közönsége megszenvedti ezt az erdőpusztítást.

Megszenvedti a mezőgazda, akinek mezőgazdasági földjeit teszi tönkre az immár szabadon lerohanó áradat, megszenvedti a nagyközönség, amely évtizedekre megfosztatott természetes tüzelőjétől, az erdő klimatikus hatásától, megszenvedti a helyi kisipar, a legszegényebb munkásosztály, megszenvedti az állam az adóalanyok ideiglenes tönkretételével, a munkaalkalmak megszűntetésével.

Megengedhető-e tehát a köz szempontjából az, hogy az erdő birtokosa akár öntudatlanul, akár könnyelműségből — *saját jól felfogott érdekei ellenére is* ennyi kárt okozhasson, s az ország termőföldjének egy részét évtizedekre, sőt hosszabb időre is elvonja gazdasági rendeltetésétől, megfossa gazdasági használhatóságától?

Ugyebár nem.

Következik tehát ebből, hogy az erdőfenntartás követelményei még nincsenek kimerítve azáltal, hogy törvényes rendelkezések úgy ahogy biztosítják az újraerdősítés kötelezettségét és hogy csak egyes birtokkategóriák vannak rendszeres gazdálkodásra kötelezve.

Ennél a lépésnél, amely 1879-ben még csak kezdő lépés volt, nem szabad megállanunk, mert hiszen akkor egyszer csak oda lyukadunk ki, hogy a rendszeres gazdálkodásra eddig még nem kötelezett erdőbirtokok helyén — tisztelet a csekély kivételnek — *a legjobb esetben csupán értéktelen fiatalosokat fogunk találni.*

Ez így nem mehet tovább.

Törvényben kell megállapítani azt az éles határvonalat, ameddig az államnak az erdőgazdálkodásba beavatkozni nemcsak joga, hanem közérdekből egyenes kötelessége, mindenké előtt pedig a törvényben kell elrendelni, hogy minden erdőbirtokos *köteles erdejét rendszeres gazdasági üzemterv szerint kezelni.*)*

Az éremnek azonban másik oldala is van.

Egyidejűleg meg kell szüntetni minden olyan felesleges beavatkozást, zaklatást, észszerűtlen korlátozást, hatalmaskodásra alapot szolgáltató rendelkezést, amelyek az erdőgazdálkodást megbénítják s emellett az erdőbirtokosok elkeseredésére adnak okot.

Ezenkívül minden vonalon biztosítani kell a jogorvoslat lehetőségét.

Másfelől a beavatkozás mértékére nézve abból az alapgondolatból kell kiindulnunk, hogy az állam közérdek jogcímén

* Ez az új törvényalkotás sarokpontja, amint ezt *Rochlitz Dezső* az „*Erdészeti jogelveinkről*” az 1918. évben írt kitünő tanulmányában megdönthetetlen bizonyítékok felsorolásával megállapította.

az üzemtervszerű kötelezettség általánosítására nézve csakis olyan mértékű korlátokat állíthat fel, amelyek feltétlenül *szükségesek*.

Ezért a rendszeres gazdasági üzemterveknek ma ismert alakját is egyszerűsíteni, a 14500—1920. F. M. számú utasításnak főlegesen költséget okozó rendelkezéseit módosítani kellene.

Az állam joggal megkövetelheti minden erdőbirtokostól, hogy erdőbirtokának határait rendben tartsa, hogy erdőbirtokáról a rendszeres gazdálkodás céljaira alkalmas egyszerű, világos, *a saját gazdasági szükségleteinek megfelelő*, a közérdek szempontjából sem kifogásolható üzemtervet készíttessen s erdejét ennek rendelkezései értelmében kezelje. Ebbe az üzemtervbe csak a legszükségesebb adatok (az általános erdőleírás, tértáblázat, részletes erdőleírás, korosztálytáblázat, valamint a részletes tervek és nyilvántartási jegyzőkönyvek) foglalandók csak be.

Ennek az egyszerű, rövid, kevés költséggel összeállítható kis üzemtervnek elkészítését kivétel nélkül pl. *minden 100 k. holdon felüli erdőbirtokostól meg kellene követelni*.

Egyszáz holdon alul az üzemtervet egy egyszerű erdőleírás pótolhatja.

Ha azután egyes erdőbirtokostípusok (állam, egyházak, községek, hitbizományok stb.) vagyonszügyeleti érdekből komplikáltabb, részletesebb üzemtervek összeállítását óhajtják, ennek csak örvendhetünk, azonban erre már nem erdőszügyeleti szempontból van szükség.

Ilyen rendteremtés az erdőbirtokosra nézve semmi tekintetben sem lehet hátrányos, sőt egyenesen előnyös, a közre nézve pedig valóban áldásos.

Felmerülhet az az ellenvetés, hogy az erdőbirtokos osztály a mai nehéz időkben ennek a feltételnek megfelelni nem tud.

Miután az üzemtervszerű gazdálkodást részben a közérdek kívánja meg, az állam a költségeknél segédkezet nyújthatna adóelengedés vagy mérséklés kilátásba helyezésével.

Viszont ami a szakértői munkaerő kérdését illeti, ilyen országos tömegmunka semmikor sem végezhető el ilyen előnyösen és alkalmasabb időpontban, mint éppen ma, amikor

erdőmérnökeink jelentékeny része állás és munka nélkül tengődik.

A gyakorlati megoldásra tehát a mai idők kiválóan alkalmasak, nem is említve egy ilyen intézkedésnek jótékony szociális kihatását.

Ugyanígy állunk a taktikai szempontokkal.

A háborús világban termett, de azóta még mindig érvényben tartott, helyesebben megfelelő törvényes intézkedéssel nem pótolta 3296—1918. M. E. kormányrendelet olyan légkört teremtett erdőbirtokosaink körében, amelytől — megfigyelésem szerint — az erdőbirtokosok az üzemtervszerű kötelezettség általánosítása árán is örömmel szabadulnak meg.

Ha megértetjük erdőbirtokosainkkal egyfelől azt, hogy a fentebb említett egyszerű keretek között megalkotandó üzemterv nem valami ördögös, új kényszerzubbony, hogy elkészítése nem is kerül olyan sok költségbe és munkába, mint amely költség nem állana arányban az adózás révén megnyerhető állami kedvezménnyel; ha megértetjük velük másfelől azt, hogy ezáltal egyszerre megszabadulnak az évről-évre való kérvényeztetésektől, az engedélyezések örökös bizonytalanságától, különféle beosztású állami szakembereknek a szakkérdéseket különféle képen és különféle szempontból értelmező rendelkezéseitől, — kötve hiszem, hogy nem kapnának örömmel az ajánlott változtatáson.

A mai helyzet e tekintetben is kifogásolható, mert a még mindig fenntartott hiányos háborús rendszer és az összebogozott erdészeti közigazgatás a birtokost nem egy esetben megfosztja a szabályszerű *jogorvoslat* lehetőségétől.

Nem lévén rendezve az állami beavatkozás szükségességének mértéke, maguk a hatósági közegek lehetnek nem egyszer a legnagyobb kétségben aziránt, vajjon jogszerűen támaszthatják-e alá véleményüket avagy intézkedéseiket a közérdek kívánalmaival vagy sem?

Ez a kérdés annyira tág értelmezést nyerhet, hogy ebben a rövid kis közleményben nem is kísérlem meg fejtegetését.

Csupán néhány kiragadott példára hivatkozom, így a vágásforduló és az üzemmód meghatározására, valamint a fanemek megválasztására.

A vágásforduló és üzemmód megállapítása a *termőhelyi igényeken kívül* elsősorban az erdőbirtokos gazdasági érdekeitől, szükségleteitől, ezek egyéni mérlegelésétől függ s véleményem szerint igen ritkán kellene előfordulni annak az esetnek, amikor az államhatalomnak ebbe az elhatározásba *közérdek jogcímén bele kell erőszakkal avatkozni.*

Ugyanígy állunk a fanemek kérdésével is.

Mert közérdekkel megokolni azt a hatósági rendelkezést, hogy valamely erdő a birtokos akarata ellenére ne 80, hanem 100 éves vágásfordulóban kezeltessék, avagy akarata ellenére erdeje ne akáccal, hanem valamely más divatos fanemmel erdősíttessék be, olyan messzemenő erőszakos beavatkozásnak vélem, amelyet semmiesetre sem helyeselhetünk, még abban az esetben sem, ha szakszempontról a hatósági szakvélemény némileg helytállóbb volna is.

Hangsúlyozom, hogy tényleg lehetnek esetek, amikor ilyen beavatkozásra szükség van, de véleményem szerint ennek kell a kivételnek lenni és nem megfordítva.

Ezek a messzemenő beavatkozások azok, amelyek elmérgezik a helyzetet, amelyek amellet, hogy jogszerűségük legalább is vitás, nem egy esetben szakszempontról sem állják meg a helyüket.

Ez utóbbi eset azonban már egyenesen súlyos beszámítás alá esik.

Emlékezzünk csak vissza a közelmúltban az akác kiméletlen irtására, holott köztudomású, hogy ez a fanem áldás a magyar földre.

Kérdem, vajjon az ily módon tényleg okozott kárt ki téríti meg? Vajjon csupán erkölcsi felelősséggel állunk-e itt szemben?

Igy pl. hány esetben igen gazdaságosan és teljes szakszerűséggel lehetne alkalmazni a mezőgazdasági köztesművelést, mint rendkívül olcsó és jó felújítási módot. De nem egy esetben nem élhet vele az erdőbirtokos, mert egy nemrégiben felállított dogma azt rendeli, hogy a mezőgazdasági köztesművelés 2 évnél tovább nem tarthat, éppúgy a középhegység fensíkjain, mint az ártér buja lapályain.

Azért, hogy valamikor visszaéltek ezzel a felújítási mód-

dal, generálisan büntetni az egész országot és az utódokat, mégsem lehet megokolt.

Hiszen mindenki tudja, hogy a kétévi mezőgazdasági köztesmívelés gyakorlatilag a legtöbb helyen egyáltalán végre sem hajtható, mert hol találunk erre vállalkozót, amikor az első évet úgyszólván a gyökerek, tuskók kiszedésére, a talaj kitisztítására kell fordítani.

Amikor az egyik oldalon közérdek jogcímén ilyen mereven védjük a buja erdei talaj esetleges kizsarolását, ugyanakkor évtizedeken át ölbetett kézzel nézzük a kopárok keletkezését.

Van-e ebben következetesség?

Vagy egy újabb példát.

Kivétel nélkül valamennyien értékeljük és elismerjük a természetes felújítás rendszerének nagy előnyeit, mindamellett mégsem látnék elegendő *jogalapot* arra, hogy közérdek jogcímén akarata ellenére azt rákényszerítsük valamely erdőbirtokosra. Ennek a rendszernek *kötelező* meghonosítása oly sok mellékkörülménytől függ, hogy *általános* rendelkezés alapján jogos magánérdekek sérelme nélkül meg sem valósítható.

Ezeket a szakszempontról legtöbbször igen kívánatos, de nem *feltétlen szükséges* követelményeket nem célszerű merev, általános rendelkezések kereteibe foglalni, hanem legfeljebb csak mint vezérelvet szem előtt tartva, az erdőbirtokos meggyőzésével esetről-esetre az üzemterv rendelkező részébe foglalni.

Ha az erdőbirtokos érezni fogja, hogy gazdasági érdekei az üzemterv összeállítása alkalmával teljes mértékben figyelembe lesznek véve, akkor az üzemtervet sem fogja többé ellenséges érzülettel fogadni, nem fogja azt szükséges rossznak tekinteni.

Az erdőfenntartás kérdésének egy másik sarokpontja a szakképzett *kezelő- és őrzőszemélyzet alkalmazásának kötelezettsége*.

Ez következik az előbbi megokolásból. Közérdek az erdőnek rendszeres gazdasági üzemterv szerint való kezelése s éppúgy közérdek, hogy az üzemterv rendelkezéseinek végrehajtása szakképzett egyének kezében legyen, hogy az erdőt,

ezt a könnyen megkárosítható nemzeti vagyont, szakképzett erdőőri személyzet védje.

A szakképzett erdőőri személyzet alkalmazásának kötelező elrendelésénél nagyobb nehézségre nem kell számítanunk, azonban gyakorlatilag nehezebben keresztülvihető a szakképzett alkalmazottakkal való kezelés kötelező elrendelése.

Ez annyira sokoldalú szempontból megvizsgálandó és eldöntendő kérdés, hogy itt tökéletes rendet teremteni, teljesen egyenlő elbánást alkalmazni úgyszólván lehetetlen.

Elsősorban fogas kérdés annak a határvonalnak, annak a munkaterületnek szabatos kijelölése, amelyen innen vagy túl, *közérdekből*, feltétlenül *erdőmérnöki minősítéssel bíró kezelésre van szükség*.

Ennek a nehéz kérdésnek elbírálásánál segédkezet nyújthat egyfelől a jelenleg meglévő helyzet, amelynek visszafejlesztését megengednünk nem szabad, illetőleg a statusquonak jogalap megjelölése nélkül való fenntartását vehetjük alapul — mint minimumot —, ezenfelül pedig legcélszerűbb volna ezt a kérdést általános irányelvek megrögzítése mellett az *üzemterv keretében esetről-esetre*, kellő jogorvoslat biztosítása mellett rendezni.

Általában az üzemterv az a gerinc, amelyre joggal támaszthatjuk az összes közérdekű követelményeket, az az aranyhíd, amelyen keresztül a legkényesebb feladatok és célok elérhetők lesznek.

Igy a régi törvényalkotásunkban megelégedtünk azzal, hogy a kihasznált erdőrész felújítását — mint mondtam — úgy ahogy biztosítottuk.

Ezúttal tovább mehetünk egy, sőt több lépéssel, mert az üzemtervi kötelezettség általánosítása módot fog nyújtani az *erdőápolás* (tisztítás, gyérítés stb.) rendszeresítéséhez, aminek előnyeit — úgy a tömegtermelés, mint minőségi kiválasztás terén — elsősorban az erdőbirtokosok fogják élvezni.

Rendszeres szabályozást nyerhet ezúton a *legeltetés* sokat vajudott kérdése is.

A legeltetés a szabadjára hagyott magánerdőbirtokokon mérhetlen károkat okozott, de talán még nagyobb kárt tesz

azokon a kifejezetten *erdőtalajokon*, amelyek az annak idjén lefolytatott birtokrendezési eljárások során szakszemponatok figyelmenkívülhagyása mellett kerültek ki az erdők állományából s amelyeket talán néhány évtized múlva az akkori kopárterületek törzskönyvében fogunk vizontlátni.

Az erdőfenntartás érdekeit igen közlelről érinti a *vadgazdaság* állapota.

Teljes tudatában vagyunk annak az óriási értéknek, amely a tökéletes összhangban kezelt erdő- és vadgazdaság szerencsés együttműködése révén az erdőbirtokosnak és a köznek egyaránt hasznára van.

Ennek az egyensúlynak a vadgazdaság mértéken felüli fokozásával való *megbontása* azonban mérhetlenül súlyos következménnyel járhat az erdőgazdaságra s így már magában véve ez a körülmény is parancsolólag szól amellett, hogy az erdőgazdának a vadgazdaság vezetését *erdőfenntartási* szempontból semmi körülmények között sem szabad kezébe kiadnia.

(Folyt. köv.)

Báró Waldbott Kelemen felszólalása a felsőházban.

Ritkán akad szószólónk a parlamentben, de még ritkábban teszünk szert olyan közéleti harcosra, aki ebben a tárgykörben olyan tájékozottságot árul el, mint *Waldbott* Kelemen báró.

Közelebről megismertük egyéniségét és szaktudását, akik részt szoktunk venni a *Tiszajobbparti Vármegyék Erdészeti Egyesületének közgyűlésein*, azt hisszük azonban, hogy egyfelől szolgálatot teszünk szakközönségünknek, másfelől hálnkat rójuk le báró *Waldbott* Kelemen tagtársunk előtt, ha felszólalását, a bennünket közelebről nem érintő szőlőgazdasági kérdések fejtegetésének mellőzésével, egyébként teljes szövegében adjuk közre:

Báró Waldbott Kelemen: Nagyméltóságú Elnök Úr! T. Felsőház! Magyarország különösen a mai helyzetében kimondottan agrárállam és így nem csoda, hogy gazdasági életünk minden egyes ága számtalan szál-